

Токтомаметова Жазгүл Асылбековна кандидаттык диссертациясын алдын ала коргоосу боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Ч.Айтматов атындагы Тил жана адабият институтуна, Жусуп Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине жана К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетине караштуу филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн уюштурулган Д.10.18.575 Диссертациялык кеңешинин өткөрүлгөн кезектеги отурумунун

№ 12 П Р О Т О К О Л У

2020-ж. 28-февраль

Бишкек шаары

Отурумга диссертациялык кеңештин 11 мүчөсү катышты:

1. Байгазиев Советбек Орозканович – диссертациялык кеңештин төрагасы, филология илимдеринин доктору, профессор. Адистиги: 10.01.01, 10.01.09;
2. Ыйсаева Нурзина Токторбековна – филология илимдеринин кандидаты – диссертациялык кеңештин окумуштуу катчысы. Адистиги: 10.01.01;
3. Кадырманбетова Айнура Күмөновна – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.01;
4. Мамбеталиев Кубан Илиязович – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.01;
5. Тиллебаев Садык Алаханович – филология илимдеринин доктору, доцент. Адистиги: 10.01.01;
6. Үкүбаева Лайли Үкүбаевна – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.01;
7. Шисыр Исхар Сувазович – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.09;
8. Орозобекова Жылдыз Калмашевна – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.09;
9. Кацев Александр Самуилович – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.10;
10. Джумагазиева Нуржан Курманбековна – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.10;
11. Айтпаева Гульнара Амановна – филология илимдеринин доктору. Адистиги: 10.01.01, 10.01.03.

КҮН ТАРТИБИНДЕ КАРАЛУУЧУ МАСЕЛЕ:

3. Токтомаметова Жазгүл Асылбековна “Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну” аттуу темадагы 10.01.01– кыргыз

адабияты адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясынын алдын ала коргоосу.

УГУЛДУ:

Отурумдун төрагасы, филология илимдеринин доктору, профессор Байгазиев С.О. ачып, күн тартибинде каралуучумаселе менен тааныштырды.

Диссертациянын темасы жана илимий жетекчиси (ф.и.д.,доцент А.Жантаев) Диссертациялык иш С. Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кыргыз тили жана адабияты кафедрасындагы Окумуштуулар кеңешинде (№7. 11.04.2014) бекитилген.

Ишти кароо үчүн төмөнкү **эксперттер** дайындалган:

Филология илимдеринин доктору Тиллебаев С.А.;

Филология илимдеринин доктору Мамбеталиев К.И.;

Филология илимдеринин кандидаты Сабитова Э.С.

Изилдөө С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кыргыз тили жана адабияты кафедрасында аткарылды

Отурумдун төрагасы, филология илимдеринин доктору, профессор Байгазиев С.О. илимий иштин мазмунун баяндап берүүчү диссертантка сөз берди.

Диссертациялык ишинин кыскача мазмуну жана илимий жыйынтыктары тууралуу диссертант Токтомамметова Жазгүл Асылбековна төмөндөгүлөрдү баяндады:

Диссертант Токтомамметова Ж.: Урматтуу төрага, урматтуу диссертациялык кеңештин мүчөлөрү алдын-ала коргоого коюлуп жаткан диссертациябыздын темасы «Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну» деп аталат. Илимий жетекчи филология илимдеринин доктору Жантаев Адилбек.

Изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу аталган калемгердин «Жертөлөдө ой толгоо» (1997), «Казат селинде» (1998), «Өх, бүттүкпү» (2001) деген роман-эсселери азырынча тийиштүү адабий-сынчыл жана илимий-теориялык андоодон өткөрүлө электиги менен аныкталат. Абдулхай Алдашевдин эссе жанрындагы ишмердүүлүгүнүн кыргыз адабиятындагы ордун, анын тематикасын, проблематикасын, баалуулуктук мазмунун, чагылтылган баалуулуктар тутумун биринчи жолу комплекстүү илимий талдоого алып жатабыз. Бүгүн А. Алдашевдин роман-эсселерин жаңыча баалоо мезгили келди, бул алардын баалуулуктук мазмунун ачуусуз мүмкүн эмес. Жазуучу А. Алдашев өзүнүн роман-эсселерин жашы улгайыш, турмуштук тажрыйбасы артып, акыл-эси толуп турган убагында жарыялаган, бул анын эссеистикасына жалпы адамзаттык баалуулуктарды камтыган чыгармачылык өнөркана катары мамиле кылууга мүмкүндүк берет. Мындан тышкары, адабият теориясында документалдык-публицистикалык жанрларга көңүл буруунун жалпы жогорулоосуна байланыштуу эссе жанрынын

теориясы жигердүү иштелүүдө, бул жанр кыргыз адабиятына орус адабиятынан, ал эми орус адабиятына өз кезегинде дүйнөлүк адабияттан оошуп кирген. Ушунун өзү эссеистиканын тамыры тереңде экенин, анын түптөлүүсүнө, өнүгүүсүнө жана изилденүүсүнө олуттуу илимий изилдөө жасоо зарылдыгын айгинелеп турат. Бул жагынан алсак, биздин эмгек эссе жанрынын теориясын тер еңдетүүгө да аздыр-көптүр салым болот.

Изилдөөнүн максаты - Абдулхай Алдашевдин документалдуу трилогиясынын («Жертөлөдө ой толгоо» (1997), «Казат селинде» (1998), «Өх, бүттүкпү» (2001)) материалында анын эссеистикасынын баалуулуктук мазмунуна комплекстүү талдоо берүү болуп саналат. Калемгердин эссе табияттуу, эссеистикалык маанайдагы романдарыш адабий талдоого алуу менен биз ал өз чыгармаларындачагылдырган, сыпаттаган жалпы адамзаттык баалуулуктарды ачып, мунун негизинде анын романдарынын баалуулуктук мазмунун айкындай алабыз.

Диссертацияда коюлган максаттан чыгып, анда төмөнкүдөй **милдеттер чечилет:**

1. Дүйнөлүк адабияттагы эссе жанрынын изилденишинен сереп жасоо;
2. Эссе, эссеистика, эссеизация, эссеизм, роман-эссе түшүнүктөрүнө мүнөздөмө берүү;
3. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын изилденишине сереп жасоо;
4. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук өңүттө изилдөө зарылдыгын аныктоо;
5. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн объектисин жана предметин аныктоо;
6. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн методологиясын сыпаттоо;
7. Абдулхай Алдашевдин эссеистик үчилтигинин баалуулуктук мазмунун ачуу;
8. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн илимий-теориялык негиздерин талдоонун натыйжаларын сыпаттоо;
9. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн объектисин, предметин жана методологиясын иликтөөнүн натыйжаларыш сыпаттоо;
10. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын талдоонун негизинде изилдөөнүн жаңы багыттары тууралуу практикалык сунуштарды берүү.

Иштин жаңычылдыгын анда Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмунун изилдөө алгач ирет жүргүзүлгөндүгү түзүп турат. Мындан тышкары, темага байланыштуу адабият таануу илиминдеги эссе теориясынын калыптануусу жана өнүгүүсү ырааттуу талдоого алынат.

Диссертацияда төмөнкү **жоболор коргоого коюлат:**

1. Эссе жанрдык формасынын эволюциясы узак мезгилди ичине алат, бул жанрдагы чыгармаларды бардык улуттук адабияттардан кездештирүүгө болот.

2. Абдулхай Алдашевдин согуш темасындагы романдары эссе жанрдыж формасына кирет, муну алардын документалдуу-публицистикалуу, философиялуу, руханий-адептик мүнөзү аныктап турат.

3. Абдулхай Алдашевдин роман-эсселеринде жалпы адамзаттык маанилүү баалуулуктарга карата автордук ой толгоолор, идеялар, көз караштар камтылган, алар автордун көп жылдык турмуштук тажрыйбасынан агылып чыккан.

4. Абдулхай Алдашев-эссеисттин өзүнө таандык чыгармачылык манерасы жана этикалык-эстетикалык көз караштары бар.

5. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын талдоо бизге кыргыз адабият таануусунда эссе жанрдыж формасындагы башка чыгармаларды да иликтөө үчүн чыйыр салып берет.

Диссертациялык иш киришүүдөн, үч баптан, тогуз параграфтан, баптар боюнча кыскача корутундулардан, жалпы корутундудан, практикальж сунуштардан, пайдаланылган адабияттардын тизмесинен жана тиркемелерден турат.

Киришүүдө теманын актуалдуулугу, изилдөөнүн максаты, милдеттери илимий жаңылыгы, илимий-теориялык, практикальж мааниси, коргоого алынып чыгылчу негизги жоболор, изилдөөчүнүн илимге кошкон салымы, изилдөөнүн натыйжаларынын апробациясы чагылдырылды.

«Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын изилдөөнүн илимий-теорияльж негиздери» деп аталган биринчи бапта иликтенип жаткан проблема боюнча адабияттарга сереп жасалат. Бул бап төрт параграфтан турат.

Биринчи параграф «Эссе жанрынын илимде изилдениши жөнүндө», мында эссе жанрын изилдөө маселелери каралат. Эссе жанрынын теориясынын түзүлүүсү ХХ кылымдын 70-80-90-жылдарында советтик окумуштуулар В. И. Березкинын, Н. И. Бушманованын, Е. П. Зыкованын, Л. Ф. Компанцеванын, И. В. Устинованын, М. Г. Хелаянын жана чет элдик окумуштуулар Т. Адорнонун, Г. Гуддун, Д. Друэринин, К. Де Обалдианын, Т. Шевальенин ж.б. эмгектеринде түптөлө баштаган. Кийинки мезгилдеги окумуштууларды - А. А. Алексеевдин, Н. А. Аничкинын, С. А. Гарушьяндын, П. А. Горпиняктын, А. Л. Дмитровскийдин, О. И. Дурованын, Н. В. Егорованын, К. В. Загородневанын, К. А. Зацепиндин, О. Б. Ивановдун, Е. В. Маськованын, Н. А. Никулинын, Д. Н. Перезовдун, Е. А. Постнованын, Т. Э. Раткинын, Н. Б. Руженцеванын, Н. В. Славянскаянын, С. Ю. Соломатинанын, Ю. Н. Сысоеванын - эссе жанрына байланыштуу изилдөөлөрүндө эссе теориясынын жалпы жоболору ар башка улуттук адабияттарды материалдарына жана жеке авторлордун чыгармачылыктарына карата ыңгайлаштырып колдонулган, бул эссе теориясынын андан ары тереңдөөсүнө түрткү берген.

Экинчи параграф «Эссе, эссеистика, эссеизация, эссеизм, роман-эссе: маселенин теориялык аспектиси» деген аталышта берилип, теорияльж мүнөздөгү маселелер камтылат. Эссе жанрынын пайда болуусуна жана өнүгүүсүнө түрткү болгон эки башат бар: 1) чыгыш башаты - Сэй Сёнагонцун

«Төшөк башындагы жазмалары» (X к.), ошондой эле Камо Тэмэйдin «Үжүрөдөгү жазмалары» (XIII к.), Еси Кэнконун «Эс алуу сааттарындасы» (XV к.) ж.б.; 2) батыш башаты – Мишель Монтендин «Тажрыйбалары» (1580-ж.) жана анын жолун жолдоочулардын эсселери.

Эссенин өз алдынча жанр катары калыптануусу XVI кылымда М. Монтендин «Тажрыйбалары» аттуу белгилүү эмгегинен башталып, XIX кылымда эссе канонунун өзүнүн жаралуусуна, анын улуттук варианттарынын пайда болуусуна, анан аны турмушка ашыруунун туруктуу моделдеринин калыптануусуна алып келген. Кыргыз адабият таануусунда эссе жанрынын теориясы анчалык жакшы иликтене элек, кыргыз профессионал адабиятындагы эссенин мүнөздүү касиет-сапаттарына ээ болгон көркөм-адабий туундулар так аныктала, алардын эссеистикалык мүнөзү ачылып изилдене элек. Эссе жанры XX кылымда абдан белгилүү, актуалдуу, заманбап, турмуштуу жанрга айланган. Эссеизм адабий форманын чектеринен кыйла алыс чыккан. Эгерде эссени көркөм чыгармачылыктын жанры катары карасак, анда эссеистика - турмуш чындыгын чыгармачыл таанып билүүнүн усулу. Эгер биринчиси турмуштук материалды уюштуруунун формасы болсо, анда экинчиси - бир жагынан, анын негизинде реалдуу турмуш чындыгынын мазмуну өздөштүрүлүүчү, башка жагынан, көркөм чыгарманын мазмундук бүтүндүгү түзүлүүчү чыгармачылык принциптер болуп калат.

Эссеизация болсо ар кандай эле чыгармачылык ишмердүүлүккөгү кубулуш катары каралат. Чыгармачыл ишмердүүлүктө көркөм дагы, көркөм эмес дагы, түрдүү жанрлардагы ар кыл тексттер эссеизацияга дуушарлантылат. Натыйжада жанрдык чектер жуулуп, тексттин типологиялык өзгөчөлүктөрү жоюлуп, эсселешүү келип чыгат. Эссеизм туурасында айтсак, ал көркөм ишмердүүлүк жараянындагы жанрдык белги катары каралат.

Үчүнчү параграф «Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын изилденишине кыскача сереп» деп аталып, А. Алдашевдин эссеистикасынын изилдениши сөзгө алынат. XX кылымдын аягында – XXI кылымдын башында мурда окумуштуу, педагог, котормочу катары элге таанымал болгон инсан Абдулхай Алдашевдин «Жертөлөдө ой толгоо» (1997), «Казат селинде» (1998), «Өх, бүттүкпү» (2001) деген үчилтик романдары жарык көргөн.

Залкар окумуштуу Кеңешбек Асаналиев А. Алдашевдин үчилтик романдарына роман-эссе аныктамасын ыйгарган. Анын бул аныктамасы изилдөөчүлөргө аталган романдарды эссеистиканын үлгүсү катары карап изилдөөгө толук шарт түзөт.

Азырынча А. Алдашевдин тарыхый-саясий, философиялык-руханий мааниси чоң үчилтигин илимий негизде изилдөө иши тийиштүү денгээлде жүргүзүлбөй турат. Автордун аталган романдар топтомунун эссеисттик мүнөзүн ачуу таптакыр колго алына элек, негиздүү жана логикалуу теориялык жана практикалык андоодон өткөрүлө элек. Мына ушул татаал ишти жүзөгө ашырууда биздин изилдөөбүз аздыр-көптүр салым болот деп ишенебиз.

Төртүнчү параграф «Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук өңүттө изилдөө жөнүндө», мында калемгердин эссеистикасын

аксиологиялык аспекттен изилдөө жөнүндө кеп болот. Абдулхай Алдашевдин роман-эсселеринде адам тагдырын, жазмышын көркөм иликтөө, изилдөө негизги кейипкер капитан Байсаловдун аң-сезимин түйшөлткөн, башын катырган ой жоруулары, акылынын, алынын жетишинче баа берүүлөрү аркылуу жүзөгө ашат. Бул биз изилдөө объектисине айланткан роман-эсселер өз тулкусунда чоң баалуулуктук дараметти катып жатышканын күбөлөндүрөт.

А. Алдашев өз роман-эсселеринде өздүк рефлексияны да, интерпретацияны да, проблематизацияны да колдонгонун көрө алабыз. Ал башкалардын тажрыйбасына (З. М. Дорфмандын айтып бергендерин) кайрылыш, өздүк аңдаштыруу (рефлексия) жасайт, анан аны түшүнцүрүп чечмелейт (интерпретация), мындан соң турмуштук процесстерге карата жеке субъективдүү ойлорун, инновациялык тажрыйбасын билдирет (проблематизация). Роман-эсселерде автор өздүк баалуулуктар тутумун, жашоодо кандай баалуулуктарды артык көрөрүн окурманга ачып берет. Демек, анын үчилтик роман-эсселерин баалуулуктук аспекттен изилдөөнүн негиздүүлүгү күмөн жар атпайт.

«Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук өңүттө изилдөөнүн объектиси, предмети жана методологиясы» деп аталган экинчи бап диссертациянын объектисин жана предметин, материалдарын, усулдарын, методологиясын сыпаттоого багытталат. Бул бап үч параграфтан турат.

Биринчиси «Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн объектиси жана предмети», бул параграфта аталган калемгердин роман-эсселерин изилдөөнүн объектиси менен предмети, илимий проблемасы менен тематикасы ж.б. сөзгө алынат. Абдулхай Алдашевдин роман-эсселерин талдоого алган эмгектер абдан аз. Ошол себептен сүрөткердин роман-эсселеринин баалуулуктук мазмуну, аларда чагылтылган автордун баалуулуктар тутуму, баалуулуктук түшүнүктөрү, көз караштары изилдөөгө алынбайт.

Биз жүргүзгөн адабият таануучулук изилдөөнүн илимий проблемасы - Абдулхай Алдашевдин эссеистикасында жалпы адамзаттык маанилүү баалуулуктар камтылганы, ошондуктан чебер калемгердин роман-эсселерине аксиологиянын методологиясын колдонуу менен илимий талдоо жүргүзүү зарылдыгы болуп саналат. Роман-эсселердин тематикасы СССР тарыхынын абдан орчундуу окуяларына - 1937-38-жылдардагы репрессияларга жана Улуу Ата Мекендик согуштун оор жылдарына арналган. Демек, алардын тематикасы абдан кеңири масштабдуу, автор тартып берген доордун социалдык-тарыхый мүнөзү, бейнеси өзгөчө татаал, карама-каршылыктуу. Роман-эсселерге автор үчүн ой жүгүртүүгө түрткү болуучу жана эстетикалык, маданий, этикалык баалуулуктарды айкындоого жардам кылуучу тарыхый окуялар тема болгон.

Роман-эсселердин идеялык багытталышы адам баласынын жер бетиндеги согушсуз, тынч турмуш-тиричилиги жаатындагы гуманисттик ойлорду жайылтууга негизделет, эмоциялык пафосу болсо анда эл башына

түшкөн алааматка байланыштуу трагизм, драматизм, психологизм кеңири орун алганы, ошондой эле кыргын согуш өртүн өчүрүү, баскынчылардын үстүнөн женишке жетишүү максатындагы жалпы элдик героикага басым жасалганы менен өзгөчөлөнүп турат.

Ал эми жанрдык өзгөчөлүгүн болсо, терең эссеисттик мазмунга ээ экендиги, автордун субъективдүү идеяларына, көз караштарына, ой-пикирлерине, толгонууларына кеңири орун берилгендиги түзөт. Роман-эсселердин башкы кейипкери, окуялардын негизги баяндоочусу - капитан Байсалов, 33-Армиянын курамындагы 538-минометтор полкунун ветеринария тармагынын начальниги, үчүнчү роман-эсседе анын аскердик наамы көтөрүлүп, майор болот. Байсалов ар кыл окуяларга, көрүнүштөргө, турмуштук жагдайларга карата акыл калчап ой жүгүртө билген, жеринен зээндүү, зирек, сергек инсан.

Роман-эсселерде көптөгөн кейипкерлер бар. Алсак, «Жертөлөдө ой толгоо» роман-эссесинде башкы жана эпизоддук кейипкерлерди кошо эсептегенде образдар тутумуна 56 (элүү алты) кейипкерди киргизүүгө болот, ал эми, Дүйнөлүк адабияттын тарыхындагы үчилтиктин орду, эгерде А. Алдашевдин роман-эсселери дүйнөлүк тилдерге которулса, жана дүйнөлүк адабияттын тарыхындагы согуш темасындагы этаптуу чыгармалар менен салыштырма-тарыхый мүнөздө изилдөөлөр жасалса, анда бул роман-эсселер да көөнөргүс классикалык романдардын катарынан татыктуу орун табышары менен белгиленет.

Экинчиси «Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн методологиясы», мында диссертациянын методологиясы каралат. Бүгүнкү күндө социалдык-гуманитардык илимдердин бардык тармактарында аксиологиянын методологиясы орчундуу орун алууда. Аксиология адам баласынын маданий тажрыйбасын бүт бойдон өзүнүн изилдөөсүнүн объектисине кийрет. Анын ичинде көркөм адабият дүйнөсү, көркөм чыгармачылык ишмердүүлүк, көркөм-адабий туундулар дагы бар. Көркөм-адабий туундуларды, алсак, биздин мисалыбызда, Абдулхай Алдашевдин «Жертөлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүтүкпү» роман-эсселерин баалуулуктук аспектте изилдөөгө болот, мындай изилдөө автордун жана анын кейипкерлеринин баалуулуктук турумдарын, баалуулуктук аң-сезимин, ой жүгүртүүсүн, иш-аракетин ачууга көмөктөшөт.

Үчүнчү параграф «Абдулхай Алдашевдин эссеисттик үчилтигинин баалуулуктук мазмуну», мында роман-эсселердин аксиологиялык мазмуну талданылат. Автор катары Абдулхай Алдашевдин дүйнөкөрүмүнүн баалуулуктук негиздерине келе турган болсок, ал өз үчилтигинде эң биринчи эле Жаратканды өтө бийик баалуулук катары карай турганын, Кудайды ырайымынан үмүт эте турганын, бир гана Аллага ишене турганын билдирет. Мындан биз анын баалуулуктук тутумунда негизги орунду Жараткан ээлей турганын билебиз. А. Алдашев жалпы адамзаттык маанилүү дөөлөтгүк дихотомияларга да өз баалуулуктар тутумунан орун берет. Албетте, буга кан күйгөн согуш кырдаалы да белгилүү дар ажада өз таасирин тийгизет. Алсак,

башкы кейипкер Байсалов ой жорууларында өмүр-өлүм, жамандык-жакшылык, ак-кара дихотомияларына акыл калчап, аларга байланыштуу бир катар өздүк жыйынтыктарга келет.

Абдулхай Алдашевдин үчилтигине кирген роман-эсселер - «Жертөлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүттүкпү», - жалпы адамзаттык ар кыл баалуулуктарды тулкусуна камтыган терең аксиологиялык мазмундуу чыгармалар болуп саналат. Аларда камтылган баалуулуктардын арасынан Кудай, өмүр, өлүм, жамандык, жакшылык өңдүү түбөлүктүү категорияларга орчундуу орун берилет. Бул жагынан алсак, А. Алдашевдин эссеистикасын так ушул баалуулуктук мазмуну өзгөчөлөнтүп турары анык. Демек, изилдөөчүлөр, анын ичинде биз дагы, атапган роман-эсселерди аксиологиялык аспекттен талдоого алуубуз, изилдөөбүз үчүн толук негиздер бар.

«Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн натыйжалары» деп аталган **үчүнчү бапта** өз изилдөөбүздүн натыйжаларын кыскача талкууга алдык. Бул бап бардыгы эки параграфтан турат.

Биринчиси «А. Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн илимий-теориялык негиздерин талдоонун натыйжалары» деп аталып, мында эссе теориясынын талдануусу боюнча жыйынтыктар чыгарышат. Азыркы учурда дүйнөлүк адабияттын алкагында эссе жанры өзгөчө популярдуулугун көрсөтүүдө. Анын мындай белгилүүлүккө жетүүсүнө эссенин маданияттын эң маанилүү түшүнүктөрүн аңдаштырууга багытталышы, эсседе кептин негизга кызматтык-маанилик тиби катары ой жүгүртүү менен сыпаттоонун колдонулушу, сюжеттик, окуялык-мезгалдик сызыктарды автордук көз карашты, идеяны ачып берүү үчүн гана катышуусу, автордун эссенин көркөм сөз каражаттарын, стилин жана тилин жекече, эркин тандоосу өбөлгө болууда. Кыргыз жазуучусу Абдулхай Алдашевдин «Жертөлөдө ой толгоо» (1997), «Казат селинде» (1998), «Өх, бүттүкпү» (2001) деген үчилтик роман-эсселеринин мазмунунда чоң баалуулуктук дарамет, кудурет бар. Муну автор өзүнүн башкы кейипкери, мурдагы капитан, кийинки майор Байсаловдун ой жоруулары, түйшөлүүлөрү, толгонуулары, баа берүүлөрү аркылуу адам тагдырын, жазмышын көркөм иликтөө, изилдөө ишин ийгиликтүү жүзөгө ашырганы далилдейт. Байсаловдун ой-пикири, жүрүм-туруму аркылуу автор өз баалуулуктар тутумун окурмандарга ачып берет. Бул болсо өз кезегинде роман-эсселерди терең баалуулуктук мазмунга ээ кылат.

Экинчи параграф «А. Алдашевдин эссеистикасын баалуулуктук изилдөөнүн объектисин, предметин жана методологиясын иликтөөнүн натыйжалары», мында өзүбүз келген жыйынтыктар жалпыланат. Кыргыздын белгилүү жазуучусу Абдулхай Алдашевдин диссертацияга негизги объект катары алынган роман-эсселери - «Жертөлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүттүкпү» - эссеисттик жана аксиологиялык мүнөздөгү чыгармалар.

А. Алдашевдин үчилтигине кирген роман-эсселер - «Жертөлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүттүкпү», - мазмунунда жалпы адамзаттык оң-терс баалуулуктарды салыштыруу иретинде камтыган терең аксиологиялык мааниге ээ көркөм туундулар экени талашсыз. Бул роман-

эсселерде камтылган баалуулуктардын ичинен Кудай, өмүр, өлүм, жамандык, жакшылык өндүү түбөлүктүү категорияларга орчундуу орун берилет. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасын так ушул терең баалуулуктук мазмуну согуш темасындагы башка көркөм туундулардан өзгөчөлөнтүп турат. Демек, изилдөөчүлөр, анын ичинде биз дагы, аталган роман-эсселерди аксиологиялык аспекттен талдоого алуубуз, изилдөөбүз үчүн толук илимий негиздер бар.

Биз төмөнкүдөй корутундуларга келдик:

1. Дүйнөлүк адабияттагы эссе жанрынын илимий-теориялык аңдаштырылышы ХХ кылымдын 70-80-90-жылдарында советтик окумуштуулар В. И. Березкинанын, Н. И. Бушманованын, Е. П. Зыкованын, Л. Ф. Компанцеванын, И. В. Устинованын, М. Г. Хелаянын жана чет элдик окумуштуулар Т. Адорнонун, Г. Гуддун, Д. Друэринин, К. Де Обалдианын, Т. Шевальенин ж.б. эмгектеринде жүргүзүлгөн. Кийинки окумуштуулар - А. А. Алексеев, Н. А. Аничкина, С. А. Гарушьян, П. А. Горпиняк, А. Л. Дмитриевский, О. И. Дурова, Н. В. Егорова, К. В. Загороднева, К. А. Зацепин, О. Б. Иванов, Е. В. Маськова, Н. А. Никулина, Д. Н. Перевозов, Е. А. Постнова, Т. Э. Ратькина, Н. Б. Руженцева, Н. В. Славянская, С. Ю. Соломатина, Ю. Н. Сысоева өз изилдөөлөрүндө эссе теориясынын жалпы жоболорун ар бапжа улуттук адабияттардын материалдарына жана жеке авторлордун чыгармачылыктарына карата ыңгайлаштырыш колдонушкан, бул эссе теориясынын андан ары тереңдөөсүнө, күчтөнүүсүнө түрткү болгон.

2. Илимий адабияттарда берилген маалыматтарга таянып аныктай келсек, эссе - көркөм чыгармачылыктын жанры, эссеистика - турмуш чындыгын таанып билүүнүн усулу, эссе - турмуштук материалды уюштуруунун формасы, ал эми эссеистика - бир жагынан, анын негизинде реалдуу турмуш чындыгынын мазмуну өздөштүрүлүүчү, башка жагынан, көркөм чыгарманын мазмундук бүтүндүгү түзүлүүчү чыгармачылык принциптер; эссеизация - ар кандай эле чыгармачылык ишмердүүлүктөгү кубулуш, чыгармачыл ишмердүүлүктө көркөм дагы, көркөм эмес дагы, түрдүү жанрлардагы ар кыл тексттер эссеизацияга дуушарлантылат, мунун натыйжасында жанрдык чектер жуулуп, тексттин типологиялык өзгөчөлүктөрү жоюлуп, эсселешүү келип чыгат; эссеизм - көркөм ишмердүүлүк процессиндеги жанрдык белги, эссеизмге баарын автордун көз карашынан түшүндүрүү, окурман менен түз баарлашууга кирүү, көркөм образды универсалдаштыруу, аны өзгөчө көркөм жалпылоого чейин жеткирүү мүнөздүү; роман-эссе - бул азыркы романистикадагы өзгөчө кубулуш, кээ бир изилдөөчүлөр роман-эссени көркөм-документалдуу прозага кийиришет, ал эми көпчүлүгү роман-эсседен көркөм-публицистикалык прозаны көрүшөт, роман-эссе эркин формага жана композицияга ээ болгон, автордун акыркы чындыкка талаптанбаган субъективдүү пикирин билдирген публицистикалык, документалдуу жана илимий жанрлардын чегинде турган жанр болуп саналат.

3. Абдулхай Алдашевдин эссеистикасы - «Жертөлөдө ой толгоо» (1997), «Казат селинде» (1998), «Өх, бүттүкпү» (2001) роман-эсселеринен турган үчилтиги - тийиштүү денгээлде комплекстүү илимий изилдөөгө, талдоого

алынбай турат. Биз анын эссеистикасына арналган эмгектерден залкар адабиятчы К. Асаналиевдин «Эки нардын ортосунда» (1998), «Роман-эссенин жаралышы» (2002) деген макалаларын, жаш изилдөөчү А. Бешкемпированын «Кыргыз адабиятынын тарыхы» көп томдугунун 7-томундагы «Алдашев Абдулхай» аттуу монографиялык мүнөздөгү портретин (2002), филология илимдеринин доктору, профессор О. Ибраимовдун «История кыргызской литературы XX века» деген фундаменталдуу эмгегинин 2-томундагы А. Алдашевдин романдарына арналган барактарды (2013), ф.и.к., адабиятчы Б. Шамшиевдин «Кыргыз согуш прозасынын поэтикасы» аттуу эмгегинин 2-бабындагы «Абдулхай Алдашевдин саясий романындагы эгиз идеология кагылышы» деген параграфты (2015) атай алабыз. Ушул чакан тизме аталган автордун руханий-баалуулуктук, адептик-этикалык мааниси зор үчилтигин изилдөө иши жакшылап колго алына электигин айкын көрсөтөт.

4. Абдулхай Алдашевдин роман-эсселеринде адам тагдырын, жазмышын көркөм иликтөө, изилдөө негизги кейипкер капитан Байсаловдун акыл-оюн, аң-сезимин түйшөлткөн, башын катырган ой жоруулары, акылынын, алынын жетишинче баа берүүлөрү аркылуу жүзөгө ашат. Бул биз изилдөө объектисине айланткан роман-эсселер өз тулкусунда чоң баалуулуктук дараметти катып жатышканын күбөлөндүрөт. Автор өзүнүн роман-эсселеринде өздүк рефлексияны да, интерпретацияны да, проблематизацияны да колдонот. Ал башкалардын тажрыйбасына (З. М. Дорфмандын айтып бергендерин) кайрылып, өздүк андаштыруу (рефлексия) жасайт, анан аны түшүндүрүп чечмелейт (интерпретация), мындан соң турмуштук процесстерге карата жеке субъективдүү ойлорун, инновациялык тажрыйбасын билдирет (проблематизация). Роман-эсселерде автор өздүк баалуулуктар тутумун, жашоодо кандай баалуулуктарды артык көрөрүн окурманга ачып берет. Демек, анын үчилтик роман-эсселерин баалуулуктук аспекттен изилдөөнүн негиздүүлүгү эч кандай күмөн жаратпайт.

5. Диссертациянын негизги объектисин кыргыздын белгилүү жазуучусу Абдулхай Алдашевдин калеминен жаралган роман-эсселердин - «Жертөлөдө ой толгоонун», «Казат селинденин», «Өх, бүтүкпүнүн» - негизги, канондук тексттери түзүшөт. Мындан тышкары, биринчиден, эссе жанрыша байланыштуу көптөгөн илимий-теориялык эмгектерди жана, экинчиден, Абдулхай Алдашевдин чыгармачылык ишмердүүлүгүнө байланыштуу жазылган азгантай эмгектерди да илимий булак катары пайдаланыш, ылайыгына жараша изилдөө объектисине киргизебиз.

6. Изилдөөбүздүн негизги предметин көрүнүктүү жазуучу Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну, үчилтикке кирген роман-эсселерде чагылтылган жана ачылып берилген жалпы адамзаттык баалуулуктар түзүп турат. Абдулхай Алдашевдин чыгармачыл инсаны, турмушта ал тутунган баалуулуктар, анын роман-эсселеринде мына ошол баалуулуктардын көркөм чагылуусу, анын чыгармачылыгындагы эссе жанрдык формасы, анын эссеистикасында камтылган жалпы адамзаттык

баалуулуктар, автордун социалдык-саясий көйгөйлөр боюнча жекече эссеисттик рефлексиясында изилдөөнүн предметине камтылат.

7. Изилдөөнүн теориялык-методологиялык базасын окумуштуулар-изилдөөчүлөр А. А. Алексеевдин, Н. А. Аничкинанын, В. И. Березкинанын, Н. И. Бушманованын, С. А. Гарушьяндын, П. А. Горпиняктын, А. Л. Дмитриевскийдин, О. И. Дурованын, Н. В. Егорованын, К. В. Загородневанын, К. А. Зацепиндин, Е. П. Зыкованын, О. Б. Ивановдун, Л. Г. Кайданын, Л. Ф. Компанцеванын, Т. Ю. Лямзинанын, Е. В. Маськованын, Н. А. Никулинанын, Д. Н. Перезовдун, В. А. Пестеревдин, Е. А. Постнованын, Т. Э. Ратькинанын, О. И. Рёснестин, Н. Б. Руженцеванын, Н. В. Славянскаянын, С. Ю. Соломатинанын, Ю. Н. Сысоеванын, И. В. Устинованын, М. Г. Хелаянын, М. Н. Эпштейндин, ошондой эле чет элдик окумуштуулар Т. Адорнонун, Г. Гуддун, Д. Друэринин, К. Де Обалдианын, Т. Шевальенин дүйнөлүк адабияттагы эссе теориясына багышталган, эссе, эссеистика, эссеизация, эссеизм, роман-эссе түшүнүктөрү ар тараптуу иликтенген илимий эмгектери, мындан тышкары кыргыз окумуштуулары К. Асаналиевдин, А. Бешкемпированын, О. Ибраимовдун, Б. Шамшиевдин, Абдулхай Алдашевдин аталган үчилтигине байланыштуу жасаган илимий талдоолору, жана адабиятчы А. Жантаевдин XX кылымдагы кыргыз адабиятын изилдөөдө баалуулуктук методологияны колдонуу жаатындагы жаңычыл илимий макалалары түзөт. Изилдөөнүн натыйжаларынын илимий жактан ишеничтүүлүгү материалды комплекстүү мамиленин негизинде кенири талдоо менен камсыздалат, анда биографиялык, салыштырма-тарыхый, сыпаттама-талдоочулук жана баалуулуктук усулдар айкалыша колдонулат.

8. Автор катары Абдулхай Алдашевдин дүйнөкөрүмүнүн баалуулуктук негиздерине келе турган болсок, ал өз үчилтигинде эң биринчи эле Жаратканды өтө бийик баалуулук катары карай турганын, Кудайдын ырайымынан үмүт эте турганын, бир гана Аллага ишене турганын билдирет. Мындан биз анын баалуулуктук тутумунда негизги орунду Жараткан ээлей турганын билебиз. Буга балачакта атасы ага Кудай, дин жөнүндө билим, тарбия бергени себеп болгон. Ошондуктан автор өзүнүн роман-эсселеринде кудурети күчтүү Кудайды өз кейипкеринин ой толгоолорунун башкы субъектисине, анын кыйын-кысталаң кыр даалдардагы маектешине, башкысы, адам турмушундагы бийик баалуулукка айлантат.

9. Абдулхай Алдашев өз үчилтигинде өмүр-өлүм баалуулуктук дихотомиясына өзгөчө маанилүү орун берет. Ал кан күйгөн каардуу согушка катышкан, өлүмдү тике карап, кан кечкен фронтовик катары, өмүр баалуулугунун адам баласы үчүн мааниси зор экенин, өлүм баалуулугу аныш каршысында турарын, экөө дайыма катарлаш жүрүшөрүн, ушул дөөлөттөр адам жашоосунун оң-сол кырларын ачып берерин баалуулуктук аспектке терең ачууга жетишет.

10. Абдулхай Алдашевдин эссеисттик үчилтигинде жакшылык-жамандык дихотомиясы абдан көрсөтмөлүү чагылтылат. Мунун жөнү бар, анткени чыгарма адам өмүрүн чака тыйынча көрбөгөн, адам өлүмү көнүмүшкө

айланган кандуу согуш туурасында. Ал эми согуш өзү турушу менен зор жамандык.

11. Абдулхай Алдашевдин үчилтигине кирген роман-эсселер - «Жертөлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүттүкпү», - жалпы адамзаттыкар кыл баалуулуктардытулкусуна камтыган терең аксиологияльпс мазмундуу чыгармалар болуп саналат. Аларда камтылган баалуулуктардын арасынан Кудай, өмүр, өлүм, жамандык, жакшылык өндүү түбөлүктүү категорияларга орчундуу орун берилет. Бул жагынан алсак, А. Алдашевдин эссеистикасын так ушул баалуулуктук мазмуну өзгөчөлөнтүп турары анык. Демек, изилдөөчүлөр, анын ичинде биз дагы, аталган роман-эсселфди аксиологиялык аспекттен талдоого алуубуз, изилдөөбүз үчүн толук негиздер бар.

Көңүл бурганыңыздар үчүн чоң ыр акмат!

Отурумдун төрагасы, ф.и.д., профессор Байгазиев С.О.: Баяндама бүттү. Анда диссертациялык иш боюнча суроолор болсо, бериңиздер.

Кадырманбетова А.К., ф.и.д.: Сегизинчи корутундуну кененирээк айтып коёсузбу?

Изденүүчү Токтомамбетова Ж.А.: Суроонузга рахмат, сегизинчи корутунду "Автор катары Абдулхай Алдашевдин дүйнөкөрүмүнүн баалуулуктук негиздерине келе турган болсок, ал өз үчилтигинде эң биринчи эле Жаратканды өтө бийик баалуулук катары карай турганын, Кудайдын ырайымынан үмүт эте турганын, бир гана Аллага ишене турганын билдирег. Мындан биз анын баалуулуктук тутумунда негизги орунду Жараткан ээлей турганын билебиз. Буга балачакта атасы ага Кудай, дин жөнүндө билим, тарбия бергени себеп болгон. Ошондуктан автор өзүнүн роман-эсселеринде кудурети күчтүү Кудайды өз кейипкеринин ой толгоолорунун башкы субъектисине, анын кыйын-кысталаң кыр даалдардагы маектешине, башкысы, адам турмушундагы бийик баалуулукка айлантат".

Кадырманбетова А.К., ф.и.д.: Кудайга карата ишенимди баалуулук катары берип атканы кайсы чыгармасында, кайсы эпизодунда байкалып жатат?

Изденүүчү Токтомамбетова Ж.А.: Каармандын Кудайга кайрылуусун биз үч чыгармасынан тең жолуктура алабыз. Биз үчилтиктин башкы кейипкери Байсаловдун жүрүм-турумуна, көз караштарына кылдат назар салсак, ал бийик диний маданиятка ээ болгон инсан экенине көзүбүз жетет. Ал, башкысы, каардуу согушта адамдыж жүзүн жоготпойт, ачууга, кыжырга алдырбайт, сабыр кылат. Байсалов Кудайды эң бийик дөөлөт катары тутунуп, ага мунаажат кылат, тобо келтирет, жүрөгүндө ага болгон ишенимди өчүрбөй сактайт. Ал согуш талаасындагы сан миндеген өлүктөрдү өз көзү менен көрүп, кыйласы замбирек огуна, бомбага бүркүлүп кетип, жерге көмүлбөй, топурак буюрбай калганына күбө болуп, чын дилинен Кудайга жалынат: «О, Жараткан! Согуш бүткүчө дагы канчабызга ушундай кайгылуу тагдыр буюруп койдунэкен? О, теңирим! Мындай тагдырды менден оолак кыла көр! Энемди,

ата-журтумду көрсөтө көр!» Бул монологду биз жазуучунун «Жер толоодо ой толгоо» деген чыгармасынын 114-бетинде окуйбуз.

Үкүбаева Л., ф.и.д.: Кудайды эске албай коюшу мүмкүнбү, мисалы башка элдерде, башка диндерде деле кудай дейт?

Изденүүчү Токтомамметова Ж.А.: Жок кудайды эске албоосу мүмкүн эмес, себеби романисттердин негизги баяндоочусу Байсалов үчүн Кудай бул дүйнөдөгү эң бийик баалуулук. Автор эмнеге өз кейипкеринин тутунган баалуулуктарынын ичинен Кудайды эң башкы орунга чыгарды? Анткени, Абдулхай Алдашевдин атасы - Алдаяр Жээнике уулу - Ысык-Көл кыргыздарына жакшы таанымал чоң молдо болгон.

Айтбаева Г.А., ф.и.д.: Ошол чыгармалары кайсы жылдары жазышкан?

Изденүүчү Токтомамметова Ж.А.: Абдулхай Алдашев жараткан эссеисттик мүнөздөгү терең мазмундуу үчилтиктин биринчи чыгармасы - «Жертөлөдө ой толгоо» роман-эссеси - 1997-жылы жазылган. Бирок автор өзү жарыяланган көркөм-адабий туундусун мурда эле жазганын киришүү бөлүмүндө төмөнкүчө белгилейт: «Чыгарма бир көзүңө бир көзүң сынчы, бир кулагыңа бир кулагың тыңчы болгон заманда өз убагында жазылып, кулпулуу сандыктын түбүндө көп жыл жатса да, убакыт шаркырап аккан суу сыяктуу болсо да, маанисин жоготпоптур. Андыктан, анча-мынча эле редакциялап, негизин биринчи калыбында эле калтырдым. Сандыктан алып коомдук кароого, сыноого тартууладым. Окурмандын ичин кымындай жылытса мен өзүмө ыраазымын». Автор бул чыгармасында Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу катары кан майдандагы жоокерлердин күндөлүк турмушун, тиричилигин таң каларлыктай ишенимдүү, ынанымдуу, бөтөнчө тактыкта баяндайт жана өмүр-өлүм, жакшылык-жамандык, чындык-жалган, ак-кара баалуулуктук дихотомияларына кылдат психологиялык талдоо жасап, зарыл философиялык-турмуштук, руханий-адептик, моралдык-этикалык тыянактарды чыгарат.

Кацев.А.С., ф.и.д.: Скажите пожалуйста в чем отличается эссе от романа — эссе?

Изденүүчү Токтомамметова Ж.А.: Эссе (француз тилинен алынганда - тажрыйба, иштелип бүтпөгөн чыгарма) адабий жанр, очерктин өзгөчө бир түрү, анда жазуучунун турмуш көрүнүштөрүнөн жаралган ой-жүгүртүүлөрү, кыялары берилет. Ал эми Роман-эссе бул прозалык чыгарма, романдын жана эссенин белгилерин камтыган адабий тутум.

Отурумдун төрагасы, ф.и.д., профессор Байгазиев С.О.: Эми суроолор бүткөн болсо, эксперттик комиссияга сөз берсек.

Эксперттик комиссиянын төрагасы Тиллебаев С.А.: Изденүүчү Токтомамметова Жазгүл Асылбековна "Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну" аттуу темадагы 10.01.01 - кыргыз адабият адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Ч.Айтматов атындагы Тил жана адабият институтуна, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук

университетинин, К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин алдындагы филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын изденип алуу боюнча уюштурулган Д.10.18.575 Диссертациялык кеңешинин алдында тузулгөн эксперттик комиссиясынын бүтүмү.

Эксперттик комиссиянын төрагасы- ф.и.д. Тиллебаев С.А.;
Эксперттик комиссиянын мүчөлөрү – ф.и.д. Мамбеталиев К.И.;
ф.и.к. Сабитова Э.С.

Диссертациялык ишти бардык жоболорго ылайык карап чыктык. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого укук берген адистикке дал келет. Максаты, милдети, предмети, объектиси баары каралды. *Эксперттердин корутундулары тиркелет.*

Диссертациялык иштин негизги мазмуну төмөнкү макалаларда жарыяланды:

- 1. Токтомаметова, Ж.А.** Ценностное значение эссеистической трилогии А. Алдашева [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // Инновационные тенденции развития российской науки. Материалы VIII Международной научно-практической конференции молодых ученых. - Красноярск, 2015. - С.381-384.
- 2. Токтомаметова, Ж.А.** «Жер төлөдө ой толгоо» роман-эссесинин баалуулуктук мазмуну [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // II Халыкаралык түрки алами зерттеулері симпозиумы материалдары. I том. 20-22 мамыр. – Алматы, 2015. – 513-517-б.
- 3. Токтомаметова, Ж.А.** Эссеистическая манера изложения в романе «Думы в блиндаже» А. Алдашева [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // Проблемы лингвистики, методики обучения иностранным языкам и литературоведения в свете межкультурной коммуникации. Материалы I Международной научно-практической Интернет-конференции. 14-16 апреля 2016 г. - Орел, 2016. - С. 256-260. https://elibrary.ru/download/elibrary_26414030_58542764.pdf
- 4. Токтомаметова, Ж.А.** Капитан Байсалов тутунган баалуулуктар [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // С. Нааматов атындагы НМУнун Жарчысы. - 2016. - №4. – 223-225-б.
- 5. Токтомаметова, Ж.А.** Эссе жанрынын калыптануусу жөнүндө [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // С. Нааматов атындагы НМУнун Жарчысы. – 2018. – №2. – 36-41-б.
- 6. Токтомаметова, Ж.А.** Азыркы адабият таануудагы эссе жанрынын орду [Текст] / Ж. А. Токтомаметова // С. Нааматов атындагы НМУнун Жарчысы. - 2018. – №2. – 41-48-б.
- 7. Токтомаметова, Ж.А.** Описание в ценностном аспекте в романах-эссе Абдулхая Алдашева дихотомии жизни и смерти [Текст] / Ж. А. Токтомаметова, А. С. Жантаев // Актуальные проблемы социально-гуманитарного и научно-технического знания. Научный электронный альманах. - 2018. ~ № 3 (15). - С.19-20. https://elibrary.ru/download/elibrary_36767924_76850106.pdf

8. Токтомамметова, Ж.А. Методология ценностного исследования эссеистики Абдулхай Алдашева [Текст] / Ж. А. Токтомамметова // Актуальные проблемы социально-гуманитарного и научно-технического знания. Научный электронный альманах. - 2018. - № 3 (15). - С.21-23. https://elibrary.ru/download/elibrary_36767925_31373574.pdf

9. Токтомамметова, Ж.А. Раскрытие в ценностном аспекте дихотомии добро и зло в романах-эссе Абдулхай Алдашева [Текст] / Ж. А. Токтомамметова // Духовная ситуация времени. Россия XXI век. Электронный журнал. - 2018. - №3. – С.6-8. https://elibrary.ru/download/elibrary_36518237_71052071.pdf

10. Токтомамметова, Ж.А. Бог в качестве наивысшей ценности в романах-эссе Абдулхай Алдашева [Текст] / Ж. А. Токтомамметова, А. С. Жантаев // Духовная ситуация времени. Россия XXI век. Электронный журнал. – 2018. -№3. – С.5-7. https://elibrary.ru/download/elibrary_37041167_97688424.pdf

Отурумдун төрагасы, ф.и.д., профессор Байгазиев С:

Изденүүчү Токтомамметова Жазгүл Асылбековна "Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну" аттуу темадагы 10.01.01- кыргыз адабияты адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясынын коргоого сунушталсыш. Добуш берип койсонуздар.

Баары- 11

Макул – 11

Каршы – жок

Калыс – жок

Бир добуштан кабыл алынды.

Жогоруда айтылгандарды эске алып, угуп жана талкуулап, Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Ч.Айтматов атындагы Тил жана адабият институтуна жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улупук университети, К. Карасаев атындагы бишкек гуманитардык университетине караштуу филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын изденип алуу боюнча уюштурулган Д. 10.18.575 Ведомстволор аралык Диссертациялык кеңешинин отурумуну

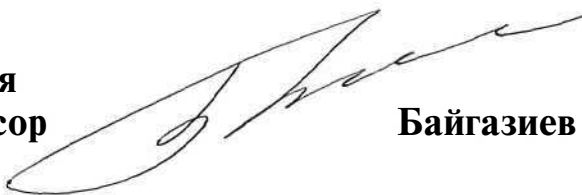
ТОКТОМКЫЛАТ:

1. "Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну" аттуу кандидаттык диссертациялык иши жөнүндөгү отурумдун бүтүмү бекитилсин.

2. Жогорудагы диссертациялык ишке расмий оппоненттер катары филология илимдеринин доктору Кадырманбетова Айнура Күмөновна, филология илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. Медетов Аскар, ал эми жетектөөчү мекеме катары К.Тыныстанов атындагы Ысык-Көл мамлекеттик университетинин Кыргыз адабияты кафедрасы бекитилсин.

3. « Абдулхай Алдашевдин эссеистикасынын баалуулуктук мазмуну» аттуу темадагы 10. 01. 01 - кыргыз адабияты адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган эмгеги Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын кандидаттык диссертацияларга койгон талаптарына жооп беретдеп эсептелсин жана коргоого сунушталсын.

**Д.10.18.575 Диссертациялык
кеңештин төрагасы, филология
илимдеринин доктору, профессор**

Байгазиев С.

**Д.10.18.575 Диссертациялык
кеңештин окумуштуу катчысы, ф.и.к.**

Ыйсаева Н.Т.